# HYVINVOINTIALUEIDEN RAHOITUS

## VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2025–2028

Kuuleminen hallintovaliokunta 10.5.2024

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

# Hyvinvointialueiden talous osana julkisen talouden suunnitelmaa 2025-2028

- Julkisen talouden tasapainottamisessa hyvinvointialueilla merkittävä vastuu
- Hyvil yhdessä hyvinvointialueiden kanssa **tukee** tavoitetta kansallisen **kustannuskasvun hillitsemiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi**
- Hyvinvointialue organisaationa sisältää myös riskejä
  - Uusi **käynnistysvaiheen** organisaatiorakennne
  - Lähtötilanne **vaihtelee** hyvinvointialueittain
  - Ensimmäinen toimintavuosi oli **poikkeuksellinen** – liikkeelle heikosta taloudesta
  - Rahoitusjärjestelmä kirjoitettu ”toisenlaiseen” maailmaan ja ”korjaa itse itseään” **ensisijassa takautuvasti**
- **Valtion ohjauksen koordinaatio hakee vielä muotoaan**
  - Koordinoitu kansallinen ohjaus turvaa järjestämisvastuun piiriin kuuluvan palvelun ja riittävän rahoituksen tasapaino
  - Tasapaino: Alueellinen itsenäisyys ja päätösvalta – Valtakunnallinen koordinoitu ohjaus

# Rahoitusjärjestelmää koskevat huomiot

- **Hyvinvointialueindeksi**
  - Määräytymisperuste ei vastaa HVA:n todellista kustannuskehitystä (inflaatio, ostopalveluiden hinta, palkkaratkaisu) vuonna 2025 on 2,72% (2024 oli 2,53%)
  - Rahoitusta korjataan nyt kahden vuoden viiveellä jälkikäteisrahoituksella -> epävakautta vakaan talouden hallintaan
  - Ensisijainen tavoite parantaa ennakoivaa rahoitusta (HVA-indeksi ja tarvekertoimet)
- **Jälkikäteistarkistus** JTS 25 – 28 on suuri, mutta onko siltikään riittävä
  - Rahoituksen takapaino on kohtuuttoman suuri
  - Riski, että on riittämätön syntyvään 2025 alijäämään ja kustannuskasvuun nähden
  - HVA on suunnitelmissa tasapainottanut taloussuunnitelmakauden vuoteen 2026 mennessä – toteutumisessa tunnistettu riski
- Selonteon mukaan alijäämien kattaminen vuoden 2026 loppuun mennessä on mahdollista, mikäli **kustannusten vuosittainen kasvu on erittäin maltillista, eli keskimäärin 1,3 %** vuosina 2024-2026 -> **onko realistinen** kasvavassa palvelutarpeessa?
  - kansallista ns. **kehysvarausta** joudutaan käyttämään



HYVIL

# Tehtävämuutokset ja niiden vaikutus rahoitukseen

- Tehtävämuutokset tässä vaiheessa esitetty pääosin ylätasolla ->edellyttää tarkentavaa lainsäädäntöä
    - Esim: ”Sosiaalihuollon palveluvalikoiman rajaus turvaten palvelujärjestelmän kestävyys ja huomioiden henkilöstön saatavuuden haasteet sekä julkisen talouden tila. Toimenpide vähentää rahoitusta 100 miljoonaa euroa vuodesta 2026 alkaen.”
    - tiukka aikaikkuna välttämätön säästöjen syntymiseksi mutta ehditäänkö tehdä riittävä kokonaisvaikutusten arviointi
- Keskustelua herättää, onko tehtävämuutoksille laskettu säästövaikutus realistinen ja miten toteutuu erilaisilla alueilla
    - Esim henkilöstömitoitusmuutos ei vaikuta kaikilla alueilla eikä riittävän nopeasti (ostopalvelusopimukset eivät aina mahdollista)

# Välttämättömien investointien mahdollistaminen ja lainanottovaltuus

- Jo 13 aluetta on hakenut **lisälainanottovaltuutta**
  - kertoo alueiden heikosta taloudellisesta alusta
  - poikkeukseksi tarkoitettu menettely on muodostumassa tavanomaiseksi järjestelyksi
- Julkisen talouden suunnitelman yhteydessä on päätetty, että investointien ohjausta kiristetään
  - Hyvilin näkemyksen mukaan investointien ohjaus on jo tällä hetkellä **tiukka**
  - järjestelmän tulee **mahdollistaa** välttämättömät ja vaikuttavuusarviointiin perustuvat tarkoituksenmukaiset kustannustietoiset investoinnit hyvinvointialueen itsenäinen päätösvaltavalta huomioiden sekä mahdollistaa erilaiset kumppanuusratkaisut



HYVIL

# Yhteenveto

- Hyvil esittää **huolensa** hyvinvointialueiden talouden kestävyydestä ja järjestämisvastuun toteuttamisen mahdollisuuksista
- Hyvinvointialueet ovat **motivoituneita** tekemään omassa toiminnassaan ne toiminnalliset muutokset, joita talouden tasapainottaminen edellyttää
  - Alueilla riittävän **itsenäinen** päätöksentekomahdollisuus ja joustavat alueellisesti toimivat ratkaisut (keinot)
  - Valtakunnallisesti koordinoitu ja yhtenäinen talouden ja toiminnan sisältöohjaus (tavoitteet) -> **ministeriöiden yhtenäinen ohjaus**
  - **Kohtuullisesti aikaa**
- **Rahoitusjärjestelmän** rakennetta tulee **uudistaa**
  - nykyistä paremmin **ennakoi** rahoitustarvetta ja korjaa itseään **nopeammin**
  - ei perustu poikkeusjärjestelyihin
- **Tehtävämuutosten vaikutusarviointi** (myös talous) herättää epävarmuutta kentällä



HYVIL

# Lopuksi

- Jotta julkisen talouden suunnitelma vuosille 2025 - 2028 toteutuisi esitetyssä muodossa, edellyttää se hyvinvointialueilla **merkittäviä** toiminnallisia muutoksia **poikkeuksellisen nopeassa aikataulussa**
- Alijäämän kattamisvelvoitteen tiukka aikataulutus **pakottaa nopeisiin ja oleellisiin muutoksiin**, joiden **kokonaisvaikutuksia** ei pystytä kaikilta osin ennakoimaan
  -> Riskinä, ettei kokonaisvaikutusten arviointia pystytä tekemään myöskään kentällä
  -> **Alijäämän kattamisaikataulu liian tiukka**
- Talouden reunaehtojen sisällä toimittaessa muutoksilla tulee olemaan oleellista vaikutusta **väestön asemaan**
- Hyvinvointialueilla **järjestämisvastuullisina** toimijoina on kriittinen vastuu huolehtia siitä, ettei tiukan talouden tilanteessa tehdä ratkaisuja, jotka vaarantavat merkittävällä tavalla asiakas- ja potilasturvallisuutta – HVA:lla viimekätinen vastuu?
- **Hyvinvointialueet tarvitsevat koordinoitua ja yhtenäistä kansallista ohjausta** pystyäkseen tekemään kentällä välttämättömiä kipeitä päätöksiä



HYVIL